

FØROYAR Í DAG

SAK OG PERSÓNUR

Ritstjóvar:

W. Heinesen og Heðin Brú.

»Føroyar í dag« hefur ongatið ætlað sær at luttikið beinleiðis í partapolitiskum blað-kjaki. Vit hava eftir færimuni roynt at lýst teir spurningar, ið eru frammi í tíðini, seguliga, siðmenningarliga og psykologiskt. At vit av hesum eru komnir mestsum at standa miðskeiðis millum teir politisku útjadararnar, er tí bert rimuligt. Hartil hava vit ongatið dult fyrri, at vit viðvikjandi, felagsspurningum hava sosialistiskt sjónarmið.

Tá ið Rikard Long var á okkara aldri, hevði hann, so vitt okkum kunnugt, hesa somu stöðu. Men hesi seinnu árin hevur hann tíverri lagt á ein annan bóg, og hann er eftirhendini vordin okkum so fjarur, at vit mestsum ikki meira eru *on speaking terms*. Hetta eru vit stórliga harmir um. Men tað skal tó ikki orsaka okkum til at lasta Rikard Longs persón. Vit halda hann alsamt vera virðismiklan mann; men vit mugu halda fast, at hansara góðu gávur eftir okkara ætlan sýndu seg nógv vakrari, tá ið hann skrivaði um t. d. bókmentir, enn nú hann skrivar um politik.

Vit halda tað t. d. vera eina lýtu, hetta lyndi, hann hevur til at nýta nevni á deyðum heiðursmonnum sum partapolitiskt kast (J. Dahl, S. av Skarði), og at leggja fólk undir at hata hvønn annan. — Hetta hann sigur um at hata Jóannes Patursson, má hansara eigna ovursinni svara fyrri. Rikard Long átti at hugsa seg um

sjei ferðir áðrenn hann kastaði seg úti soverði barnsligt skrivari. Hvi ger Rikard Long hetta? Vit trúgva tó at hann dugur at skilja, at tað ber til at finnast at politiskt og tó ikki hata. Vit vóna at Rikard Long enn einaferð sær seg færan fyrri at hálsa um og venda aftur til tær leiðir, har hann einaferð gjørdi so stórt gagn og fann seg so væl.

Tá ið vit siga, at vit fata ikki Rikard Longs politisku kós, er hetta meint sum tað er sagt. Eitt nú fata vit ikki hvat hann meinir við at rópa fólkaflokksins marghættligu kupproynd í 1940 fyrri »royndarstund okkara«. Tað er tó eyðsýnt nú, at henda kupproyndin var framd hóast kuppmenninir jú máttu vita, at hon av víðurskiftunum fór at miseydnast. Hetta var soleiðis ikki politikkur, men bert eitt romantiskt hanagil í úrtíð. Eisini siðarlaga ver henda kupproyndin illa undirbygd. Sjálvt um ein vil rópa Danmark ein figginda, kann tað neyvan sigast at vera annað enn ómánsligt at gera nýttu burtúr, at mótstandarin var neyðstaddur. Hetta vil tað føroyska fólkíð eisini sanna, so skjótt sum hetta kríggskonjunktur-ørils er burtur.

Nú — hetta er Rikard Long kanska einigur við okkum í. Ið hvussu er sigir hann ikki beinleiðis, at tað var henda »royndarstundin«, ið gjørdi hann til politikara. Nei, tvørturímóti: Tó at tað var mær hart imóti, kundi eg ikki forða

fyrri, at eg var settur fram sum tingmannaevni. Ja, at tað var honum hart imóti, skilja vit so væl; men tað, vit ikki fata, er hvi ein maður kemur sær inn í politikk, tá ið tað er honum so hart imóti.

Men Rikard Longs stöða í hesum máli er longu vordin politisk søga. Kanska segugranskarar seinni í tíðini fara at leggja til merkis, at tað nú bar soleiðis á, at Rikard Long rætt í hesum rærligu árinum 1942—43 var komin sær í ein vanlukku polemikk við Louis Zachariasen, eitt blaðstrið, ið hevði elvt so mangan larin og hartil sakarmál. Tað nýtur eingin Sherlock Holmes fyrri at siga sær sjálvum, at tað undir slikum víðurskiftum mátti verða freistandi fyrri R. L. tá ið hann nú beina vegin varð biðin um at vera við til at fella L. Z. sum virkandi politikari og taka hansara sess í lögtinginum. Hetta er einki petti lögð. Rikard Long »fall« fyrri freistingini (»tá at tað var mærlig hart imóti«). Hann gekk við til at gerast limur av framburðsfelagnum (hvørs stevnu-skrá hann higartil ivaleyst ikki hevði havt stóran ans fyrri!), og hann gekk við til at lata seg stilla til tingmannaevni.

Kanska Richard Long vil geva eina heilt aðra frágreiðing um hetta samanhangi, men hann um tað. Orðið er frítt. Eitt er tó víst: at hann kennir seg ikki heilt væl hýrdan. Og hetta skal hann bert hava rós fyrri.

Kanska Richard Long og vit øll nú hava sæð, at tað er hættisligt

at gerast politikari bert av tí, at ein er firtin á ein landsmann. Men hetta er langt frá fyrsta ferð, at soverði er farið fram í føroyskum politikki. Tvørtur imóti — tað er meiri at siga tann vanliga mangan-gongdin. Ein verður aloftast politikari tí hann ber persónligt aggt til ein annan mann. Persónlig síná-millummál høvdu, sum vit vita, nógv at týða tá ið »samband« og »sjálvstýri« komu í, ja, eftir sum Jóannes Patursson sigur, var hetta høvudsatvoldin (»Dgbl.« 19/2-44). Og soleiðis víðari upp gjøgnum tíðirnar. — Orsøkin til hetta er kanska tann, at vit eru eitt so fámennt fólk. Her kennir hvør annan at beini — her er eingin ókunnur-mannamúgva at fjala seg í, — og tað samfelagsliga útsýni er litið framkomið. Latíð okkum tí taka hesi víðurskiftini sum tey eru. Vit mugu fyrri ella síður læra at siggja, at mál og persónur eru tvey ymisk ting. Ein virðismikil maður kann t. d. ógvuliga væl fáast til at styðja eitt vánaligt mál, eins og ein týðningarleysur maður kann vera uppi einum góðum máli. Vit mugu royna at venja okkum til at siggja sakina sum tað fyrsta og fremsta. So leingi vit ikki eru komin so langt at vit kunnu siggja útyvir tað reint persónliga, so leingi koma vit ikki út úr tí politiska klandurskotinum, vit nú eru í.

Rikard Long kann væl deila okkum, tað skal ikki verða tikið honum illa upp. Men sakini hjálpir tað einki.

Setir sannleikan á høvðið fyrri at verja kapitalistin og sverta socialistarnar.

Eitursprongd tí tænastumenninir fáa pensión.

Fyrri stuttum var hon aftur í stórmannablaðnum, frú Arting.

Ongatið hevur hon verið so litið í samljóð við sannleikan.

Hevur ein hoyrt so øvugt og galið og illsið?

Javnaðarmenn skulu hava verið imóti, at tingið letur 660.000 kr. til vega-, lendinga- og brúgvaarbeiði!

Javnaðarmenn skulu hava verið imóti 150.000 kr. til hvalaveiðu!

Javnaðarmenn skulu enn tó hava barst imóti 150.000 kr. sum eykahjálp til treingjandi!

Og javnaðarmenn fáa uppá kroppin, tí teir ikki hava sett fram uppskot um at avtaka eftirlønina hjá tænastumonnunum!

So leikar henda góða »arbeiðaravinnufermaður« í. Lesið bakið

á »Dagblaðnum« av 26. mai 1944.

».... lat meg nú siga tað, illa semir tað seg fyrri... serliga P. M. Dam at skriva um oyðan av lögtingsins peningi og vera illur um at 660.000 kr. eru jattaðar til vegir, 150.000 kr. til hvalaveiðu og 150.000 kr. til ellisrentu. Hvat skulu fólk eta til dagurda, tá ið eingin grind er, ella hvat skulu fólk keypa annan mat fyrri, tá einki arbeiði er?....«

Hatta var orðrætt tikið upp aftur úr kapitalistpressuni eftir frú Arting.

Lesararnir kunnu døma, hvussu langt frú Arting er farin í tænastuni hjá teim stóru hundradtúsundamonnum. Tí fyrri annað enn at tæna teimum kann hon ikki skriva so rúkandi ósannindi.

Allir menn vita, at javnaðarmenn vóru teir idnastu at taka undir við tankanum, at tingið skuldi fara undir hvalaveiðu fyrri at veita fólk dagurdamat.

Allir menn vita, at tað sum javnaðarmenn vóru illir um, var at hinir flokkarnir ikki vóru so

heitar fyrri hesum máli, at teir vildu jattað tann neyðturviliga pening til tess frama.

Allir menn vita, at javnaðarmenn eru næstan skræddir úr skinninum, tí teir hava troðkað á tingið at fáa sær pening til at vera fært fyrri at gera tey neyðturviliga vega-, lendinga- og brúgvaarbeiði. Tað, teir hava deilt hinar flokkarnar um í hesum víðfangi, er, at teir feldu javnaðarmanna-uppskotið um ein stórmannaskatt til at fylla tað trotið, sum av dýrtíðini var komið í vegapeningsjáttanina. Og hetta er eitt so stórt trot, 660.000 kr., at hin vinnu- og arbeiðsleysi hópurin ikki orkar at bera tað.

Allir menn vita, at javnaðarmenn serliga heitt og hugaðir hava barst fyrri at økja um ellisrentu- og avlamsrentupeningin. Men teirra uppskot um tað hava verið feld av hinum flokkunum, ið nú sita á tingi.

Allir menn vita, at tað vóru júst fólkaflokksmenninir, sum í fjør »sabatadau« ellisrentu- og avlamsfólkini.

Tá ið frú Arting at enda leggur á javnaðarmenn, tí teir ikki hava roynt at tikið eftirlønina hjá embætismonnunum burtur, er tað heldur einki annað enn ein snobban fyrri hundradtúsundamonnum, ið eru illir um at gjalda skatt til tingið til gjaldan av dýrtíðarviðbót og eftirløn til tænastumenn.

Kommunistisk kvinnu.

LATUM OKKUM VIÐ TAÐ SAMA FÁA BARNASKÓGVAR EFTIR BYTINGARKORTUM

Bretar megu fáa tað undirstrikað av øllum, id koma á tal við teir, og okkara umbodsmenn eins og amtmadurin megu við allari kraft halda tað fram fyrri bretska stýrið, at vit eru í einiræðuligari stöðu viðvíkjardi skotey, serliga galið er tað við barnaskotey.

Á mongum plassum eiga børn ikki uppá beini. Og leður kann heldur ikki fáast til at gera teir gömlu skogvarnar í stand.

Her má ein broyting fáast! Nakrar faar skogvar til einstakar innfytarar dugir einki. Tað verður bara hamstrad.

Tað, id er at gera, er at brenna her faa skogvar uppá býtingarkort — eins og í Bretlandi.